

Fig. 404. U 1115. Norrby, Skuttunge sn. Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 485).

Mansnamnet *Hvitr* är ganska sparsamt belagt, men det är, liksom binamnet *Hviti*, säkert styrkt från hela Norden. Såvitt känt ger U 1115 det enda belägget från runinskrifterna. Belägget torde, trots Hadorphs läsning *hyilr*, kunna betecknas som säkert. Om namnets innebörd se *Nordisk kultur* 7 (1947), s. 50, 200, 272.

Runföljden 6–10 *ok arl* kan knappast uppfattas annorlunda än som *ok Karl*, alltså med dubbel-läsning av 7 *k*. *Karl* tillhör de vanligare mansnamnen i runinskrifterna. — Det torde vara ovisst, om inskriftens tredje namn har varit *Ulf*. Mot Bureus' läsning *ulf* kan invändas, att man skulle ha väntat *ulfa*; Hadorph läser *ylfor*.

Peringskiöld, som utgår från Hadorphs läsning, tolkar i *Monumenta* inskriften på följande sätt: »Hyller och Karl, sampt Yllfare de reeste upp Stenen . . .» *UFT*: »Hvil och Karl och Ulfvar(?) re(ste?) . . .»

1116. Skuttunge by, Skuttunge sn.

Litteratur: B 484, L 174. J. Bureus, *F a* 6 s. 63 n:r 87 (Bureus' egen uppteckning), s. 126 n:r 81 (Caspar Cohl), *F a* 5 n:r 326, *F a* 13 s. 14, 237, 265, 314, 354, 380, 493, *F a* 1 s. 74, *F a* 20 s. 39, *F f* 6 n:r 135; J. Rhezelius, *F a* 10: 1 n:r 64; Ransakningarna 1667–84; O. Verelius, *Manuductio ad Runographiam* (1675), s. 74; J. Peringskiöld, *Monumenta* 2, bl. 42; O. Celsius, *Svenska runstenar* (*F m* 60) 1, s. 385; R. Dybeck, *Reseberättelse för år 1864* (ATA); *UFT* h. 5 (1876), s. 63; E. Brate, *Svenska runristare* (1925), s. 112 f.

Avbildningar: Rhezelius, teckning (i *F a* 10: 1); Bureus, kopparstick (i *F f* 6); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 484).

Denna numera tyvärr försvunna runsten fanns enligt Bureus »J Skuttunge Prestegärde» (*F a* 6); Cohl: »Wedh skutunge Prästegård»; *F a* 5: »Skutunge Präståkeren.» Ovan kopparsticket i *F f* 6 läses: »Skuttunge Sochn. Prestäckren.» Rhezelius: »Skuttunge Sochn. Widh Prästegården i

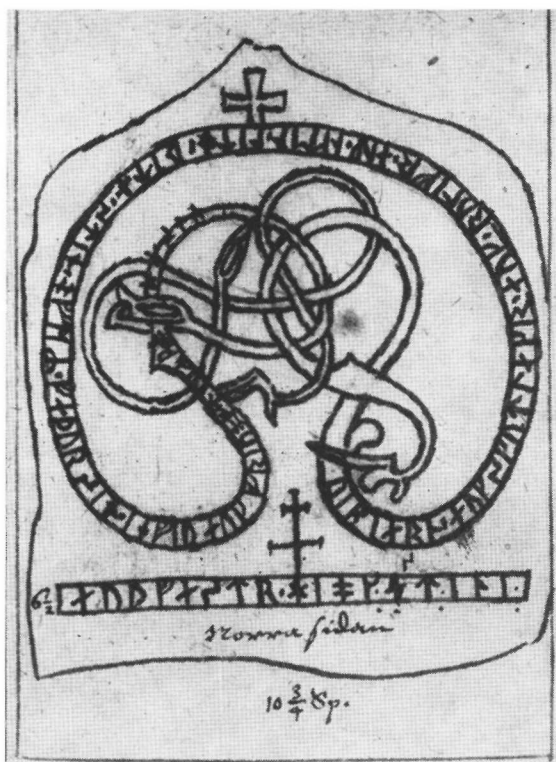

Fig. 405. U 1116. Skuttunge by, Skuttunge sn.
Efter teckning av Rhezelius.

Fig. 406. U 1116. Skuttunge by, Skuttunge sn.
Efter kopparstick av Bureus.

giärdet.» — *Ransakningarna* 1667–84: »Kyrckibyn en stehn påskrifwen, och någre Ättebackar på södre sijdan.» På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* finnes bläckanteckningen »Skuttunge i Kyrkebyn Sunnan i gärdet. i Präståkeren» (B 484: »Kyrkobyn, Söder i gärdet»; L 174: »Skuttunge S. gärde».)¹ — O. Celsius, som undersökte inskriften »4 dag pingst 1728», anger platsen som »Skutungeby i Gärdet». Han upplyser om stenens utseende, att den är en »Stor wacker och fullkomlig sten, med klara runor». Senare har stenen gått förlorad; Celsius' undersökning av U 1116 är den sista kända.

I sin reseberättelse för år 1864 skriver Dybeck: »Skuttunge sockens förnämsta hednagrafvar äro vid Skuttunge by och Örke. Någre på det förra stället blefvo för 3–4 år sedan utgräfdes af en bonde, som derföre lagfördes men frikändes. Runstenen, som fordom stått i grannskapet af högarne och varit ristad af, bland andre, en med namnet Skutlak, söktes flere gånger, utan att kunna påträffas. De återstående högarne böra, jämte de vid Örke, som ligga temligen lågt vid stranden af Björklingeån, särskildt fridlysas.»

¹ I *Monumenta* finnes också, i samband med en utförlig redogörelse för »det gamla Skyta Sätet nu omsider kalladt Sküttunge», några uppgifter om Skuttunge by: »begifwandes oss till de Kongl. och rätta Skythers qwarlefwor här i Skuttunge, där Wij allra först wid Skuttebyn finna En mycket stoor höög eller gammal Grafbacke, ännu af någon förnäm Man eller Konung Skythe, kallad Skytekullen, hafwandes omkring sig och i neigden öfwer tusende små och stora ättehögar, i hwilke de gamla inrijkes dödde Skyther brände och begrafne liggia. För den skull och wid denna hedna ättegård blifwit uthi Christendomen en stadig grafplatz uthsedder, som med en anseelig gråsteens Kyrkia till den heliga Trefaldighetz ähra nu upbygder är, och med ett trätorn på taket beprydder.» I sin förteckning över fornminnen i Skuttunge socken år 1864 skriver Dybeck: »Söder om Skuttunge kyrkby återstår af en större mängd ättehögar, som der för icke länge sedan funnits, tre högar af medelmåttig storlek.» Även i *UFT* finnas (h. 5, s. 64) uppgifter om »ättehögar» SÖ om Skuttunge by; där ligga »fem-sex mer och mindre förstörde. Den störste af dem bär namnet: »Kung Skutes hög».

läsning **lifker** våga antaga, att efterleden har varit *-gæirr*. Eftersom både Hadorph och Celsius läsa de tre första runorna i namnet som **nef**, torde förleden kunna anses säker. U 1116 skulle i så fall ge ytterligare ett belägg på det sällsynta mansnamnet *Næfgæirr*, säkert styrkt bl. a. på en närbelägen runsten; se U 1083.

Hustruns namn har troligen varit *Afriðr*; om detta namn se U 1011 (s. 209).

U 1116 är signerad av *Guðfastr*. En ristare med samma namn nämnes på den närbelägna U 918. I *Svenska runristare* beskriver E. Brate ristningen på U 1116 på följande sätt: »a) Runslingans hals och stjärt bilda var sin ring och med runslingans orm är en annan sammanflätad i två ringar och nederst finnes ett band med uppgift om ristaren. Ovan slingan finnes ett enkelt kors med armarnas ändar spetsiga, ovan bandet ett kors av enkla linjer och streck över armarnas ändar. b) **o** är o-runan: **lito**, **oftia**, **bona**, **hiok**.» Vidare framhåller Brate, att de gamla diftongerna betecknas monoftongiskt: **rulefr**, **sten**; traditionell stavning i **auk**. Om förekomsten av de s. k. korsade korsen se U 1074.

Vaxmyra.

I Liljegrens *Runurkunder* (1833) upptages under Skuttunge socken som nummer 175 en runsten från »Waxmyra». Uppgiften är så tillvida oriktig som Vaxmyra ligger i Årentuna sn. Felaktigheten härrör från O. Celsius, som i *Acta Literaria Svecia* uppger, att stenen finnes »In Paroecia Skuttunge». . . Den oriktiga uppgiften upprepas i *UFT* h. 5 (1876), s. 63. Om Vaxmyrastenen se U 1024 Vaxmyra, Årentuna sn.

1117. Vigle, Skuttunge sn.

Pl. 107.

Litteratur: A. L. Th. Pettersson, Några ord till upplysning om bladet »Salsta» (1871), s. 53; C. M. Bolm, Anteckning den 4/6 1876 (ATA); S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering i Uppsala län 1942 (ATA); R. Wibeck, Rapport till Riksantikvarieämbetet den 20/10 1951 (ATA).

Äldre avbildning: Bolm, teckning år 1876 (ATA).

Runstenen står 250 m. ÖSÖ om Vigle, 600 m. SSÖ om Ösby, 12 m. N om landsvägen Björklinge kyrka–Harbo kyrka.

Den så vitt känt första uppgiften om U 1117 finnes på Geologiska kartbladet »Salsta», där stenens plats är utmärkt. I beskrivningen till kartbladet uppges, att runstenen finnes »O.S.O från Vigle, . . . liggande i åkern». Några år senare undersöktes stenen av C. M. Bolm, som insände en teckning av den till Vitterhetsakademien den 25/7 1876. Enligt en anteckning på avbildningen hade Bolm gjort sin undersökning den 4/6 1876. — Vid runinskriftsinventeringen år 1942 lutade stenen mycket starkt framåt; den restes därför på ny grund några år senare genom Riksantikvarieämbetets försorg.

Grå granit med ett flagrande, vitt ytskikt. Höjd 1,60 m., bredd 1,20 m. Stenens övre del saknas. På det förlorade stycket har en avsevärd del av runinskriften haft sin plats. Genom vittring och flagring har ristningen blivit synnerligen otydlig. Den är genomgående grund, med smala linjer, vilka flerstädes framträda endast som en skuggning i ytan.

Inskrift:

biarn u- . . . k -runka . . . þur sin kul hiuk . . .

5 10 15 20 25

Biörn ok . . . ok . . . (fa)þur sinn. Kol högg . . .

»Björn och . . ., sin fader. Kol högg.»

Till läsningen: I 1 **b** är bst ansatt på en korsande slinga; jfr 12 **n** och 20 **n**. Av runan 7 återstår hst; möjligen kunna svaga spår av en **k**-bst iakttagas. Runan 9 gör snarast intryck av att ha varit **þ**